

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De S. Adalhardo abbate Corbeiae antiquae et novae

Enck, August

Monasterii, 1873

Translatio S. Viti quo tempore scripta quaeque ei fides tribuenda esse
videatur

urn:nbn:de:hbz:466:1-9094

Translatio S. Viti

quo tempore scripta quaeque ei fides tribuenda esse videatur.

Papebrochius (Acta SS., Junii T. II. p. 1017 sq.; Edit noviss. Bruxellis 1863. Junii T. III. p. 496) priorem Translationis partem usque ad verba „anno incarnationis“ (c. 14, Jaffé, Mon. Corb. p. 14), quae primordia novae Corbeiae complectitur, tempore posteriorem esse contendit. Cf. Jaffé l. c. p. 1 sq. Hanc suam sententiam Papebrochius niti vult et eo, quod sermo differat et quod Gerardus in prologo Vitae S. Adalhardi nonnulla in Translatione narrata improbaverit. Gerardus enim haec scripsit (Mabillon Acta IV. 1. p. 346 c. 3): „ . . . non detrahitur priorum sententiae, excepta illius, qui non authentice sensit de hac historia (i. e. Vita Adalh.) in sancti Viti Translatione, non nisi denique per hanc scribendi viam ingressus. Quomodo enim aliter interponeret Corbeiam novam, quam construxit sanctus Adalhardus, licet ad unguem descriperit ipsam translationem factam per successores ejus, inordinate tamen erravit de chronicis principum et Sancti successoribus. Ad cujus errorem falsitatis removendum sufficiens sit cunctis legentibus ejusdem scriptoris, qui etiam hoc, quod ignorando adserit, in hac monet historia (i. e. in Vita Adalhardi a Paschasio scripta) requirendum¹). Quapropter nunc ei hujus inordinationis offensam donemus, eo scilicet tenore, ut in his, quae secus quam sunt, sentit, a nullo sit per singula credendus; et sic ad rei veritatem scribendi calamum vertamus.“

Sed Jaffé (l. c. p. 1 sq.) id quod Papebrochius sentit, prioris partis sermonem discrepare a sermone posterioris, rejiciens (idem

1) Gerardi verba spectant ad c. 11. Translationis S. Viti (Jaffé l. c. p. 11), ubi dicitur, in Paschasii vita Adalhardi legi posse, quomodo Adalhardus monachos Corbeiae novae praeceptis instruxerit.

facit *Histoire litt.* T. IV. p. 519), totam Gerardi vituperationem non justam videri dicit. Veruntamen non supervacaneum erit, investigare, qua re inductus, Gerardus, quamquam ipse ex libello nonnulla affert — in c. 44, Mabillon l. c. p. 355 sq.; cf. Jaffé l. c. p. 2 annot. 2; et in c. 45. l. c. p. 356 —, libelli scriptorem nonnumquam errasse affirmet.

Gerardus mea quidem sententia arbitrari videtur, scriptori, quum libellum conficeret, Paschasii Vitam Adalhardi non ad manum fuisse („qui non authentice sensit de hac historia“); quam ob rem in nonnullis rebus narrandis errasse. Primum improbat ea, quae de primordio novi Saxonici monasterii in libello traduntur. Etenim in opusculo narratur, (c. 7. sqq. Jaffé l. c. p. 8 sqq.) Adalhardo exsulante loco, cui nomen fuit Hethi, parvum monasterium conditum esse idque per sex annos aliquo modo floruisse, quamvis locus ad habitandum aptus non fuerit. Sed quum Adalhardus restitutus apto loco Corbeiam condiderit, monachos in novum monasterium transmigrasse. (Cf. p. 51 sqq.) Paschasius autem, qui cum Adalhardo in Saxonia fuit, quum novum monasterium conderetur (cf. *Vita Walae* I. c. 15. l. c. p. 476) de loco Hethi solum tradit, ibi Adalhardo exsulante opus inchoatum esse; sed nequaquam apertis verbis narrat, inceptum opus esse perfectum. Haec sunt ejus verba (*Vita Adalh.* c. 65. l. c. p. 331): „ . . . pervenit (Adalhardus) usque ad Saxoniae fines, ubi jam parvissima cellula (i. e. parvissimum monasterium) a sancto viro, suo aequivoco, Adalhardo nomine, sumptu hujus monasterii (i. e. Corbeiae antiquae) aedificari coeperat, eo quod idem vir, quia suus fuerat nutritus et familiaris filius, intercesserat loco ejus, dum ipse Hero insula exsul haberetur Videns igitur pius pater ac senex sanctissimus (Adalhardus major) coeptum opus, quod pietatis esset officium, regem adiit et petivit ab eo, ut daretur ei locus aedificandi: quia ille, in quo situm fuerat, non utilis aut aptus esse probabatur.“ Gerardus vero has res ita exponit (*Vita Adalh.* c. 45. l. c. p. 356): „ . . . (Adalhardus minor) quia hoc eum (i. e. Adalhardum majorem) noverat voluisse, gratia amoris ejus ex Corbeianis sumtibus cellam ibi (in Hethi) coepit aedificare; coepit nec perfecit, quousque sanctus ab exilio remeavit.“ Ex his manifestum est, Gerardum id potissimum premere, quod opus inchoatum quidem, sed non perfectum fuerit. Quae quum ita sint, etiam perspicuum fit, quid Gerardus in prologo dicere velit obscuris verbis (c. 3. l. c. p. 346 vide supra): qui non authentice sensit de hac historia Quomodo enim aliter interponeret Corbeiam novam, quam construxit sanctus Adalardus.“

Sine dubio his verbis indicare vult, primordia monasterii Saxonici tribuenda esse majori Adalhardo et non minori, quem monasterium Hethi exaedificasse, in Translatione S. Viti falso narretur. Neque vero assentiendum est Papebrochio (Acta SS. Junii T. II. p. 1033 n. b; Edit noviss. Junii T. III. p. 510 n. b), qui loco cit. legendum esse putat „quam *non* construxit S. Adalardus“, ita censens: „quid enim aliud posset hic reprehendi? Illud tamen non dicit auctor (i. e. is, qui Translationem scripsit) sed narrat, quomodo de novo monasterio in Saxonia struendo cogitaverit Carolus cum S. Adalhardo.“ — Quae Papebrochii sententia jam refutatur ipsius Gerardi verbis in praefatione, libris miraculorum praefixa, (Mabillon Acta IV. 1. p. 359): „Saxonum Corbeiae cujus fundator exstitit S. Adalardus.“ — Ceterum Gerardi reprehensionem non justam esse, Paschasii verbis in Vita Walae, quod opusculum Gerardus non cognovisse videtur (cf. p. 2), comprobatur, ubi haec de monasterio Hethi: (Mabillon l. c. p. 475; lib. I. c. 13): „Sicque coeptum est opus virtutis, et prosperatum tantisper, donec senex Antonius (i. e. Adalhardus) ab exilio regressus in gratia est restitutus.“

Deinde Gerardus scriptorem „de chronicis principum“ errasse contendit. Quae verba quid sibi velint, facile conjeceris. Ille enim, qui Translationem S. Viti scripsit, ut Adalhardus major monasterium conderet ob hanc unam causam fieri non potuisse narrat, quod is, Pippino rege mortuo, in Italia administranda occupatus fuisset; quod regnum etiam quum Bernardus, Pippini filius, rex factus esset, usque ad Caroli mortem ab eo administratum esse. (Cf. p. 26 annot. 61; p. 50 annot. 18) Paschasius contra Adalhardum pro Pippino Italiam gubernavisse, (Vita Adalh. c. 16; vide p. 18), refert, idem pro Bernardo fecisse non tradit. —

Gerardus igitur scriptorem de hac re i. e. „de chronicis principum“ errasse arbitratur, ut ex ejus narratione apparet. Nam, ubi primum in c. 44. Vitae Adalh. (l. c. p. 355) in iis, quae de monasterio Hethi narrat, Translationis scriptorum secutus est, deinceps ab eo dissentiens ita pergit: „Quo in loco (i. e. Hethi) ecclesiam monachorum usibus aptam aedificare nonnumquam disposuit (Adalhardus major); sed quia locum non satis aptum intellexit, crepera semper dilatione intermisit; quam dilationem protelavit usque ad Caroli mortem et post Carolum usque ad exsilii sui relegationem“. Vidimus, Gerardum ea, quae de Adalhardi administratione Italiae in eo, quem diximus, libello traduntur, falsa esse censere. Neque hoc mirum; nam idem nuper etiam Himly contendit (vide p. 27 annot.). Sed vehementer errant, quum aliis quoque litterarum mo-

numentis, Adalhardum eo tempore in Italia fuisse (vide p. 25 sqq.) comprobetur. — Fortasse Gerardus etiam eo offenditur, quod in libello scriptum invenimus: „anno 822 . . . regnante Ludovico . . . undecimo anno“ (Transl. S. Viti c. 11. Jaffé l. c. p. 11); nam „nono anno“ legendum est. Haec est sententia Schatenii (Annal. Paderb. Edit. alt. Monasterii 1774. I. p. 45.) — Jure praeterea scriptorem vituperare licuit, quod dicit (Transl. S. Viti c. 6. Jaffé l. c. p. 7), Pippinum jam tres annos ante Adalhardi in Italiam adventum mortuum esse; quam rem p. 27 annot. explanavi.

Denique verba Gerardi „erravit de . . . sancti (i. e. Adalhardi) successoribus“ fortasse spectant ad Adalhardum minorem et Walam, Corbeiae abbatem post Adalhardi mortem, a quibus monasterium Hethi conditum et exaedificatum esse, scriptor in Translatione S. Viti tradit, sive ad solum minorem Adalhardum; nam Gerardus etiam scribit: „translationem factam per successores ejus“ et tamen a solo Warino sancti Viti corpus translatum esse optime scivit. Gerardus enim putare videtur, Adalhardum minorem in locum abbatis Adalhardi majoris, quum hic in exilium ejectus esset, non successisse, itaque scriptorem, hanc rem in Translatione tradentem, errasse. Nam de hac re silet, atque locum, quo Paschasius eam narrat, haud dubie male intellexit. Paschasius ita refert (Vita Adalh. c. 65. l. c. p. 331: (Adalhardus major) „pervenit usque ad Saxoniae fines, ubi jam parvissima cellula a sancto viro, suo aequivoco, Adalhardo nomine, sumtu hujus monasterii aedificari coeperat, eo quod idem beatus vir, quia suus fuerat nutritus et familiaris filius, intercesserat loco ejus, dum ipse Hero insula exsul haberetur . . .“ Gerardus contra haec habet (Vita Adalh. c. 45. l. c. p. 356): „Sed habebat (Adalhardus major) ibi quendam in Christo filium prae omnibus sibi monachis familiarem, et univoce aequivocum. Hic ne subintraret aliquis alius, praedictum locum (i. e. Hethi) interceptit loco ejus. Et quia hoc eum prius noverat voluisse, gratia amoris ejus ex Corbeianis sumtibus cellam ibi coepit aedificare. . . .“ Sed jam supra p. 39 sq. nobis demonstrasse videmur, Adalhardum minoremin locum majoris successisse.

Ex his quae dixi, satis elucere puto, libellum, qui vocatur Translatio S. Viti, licet nonnulla errata in eo inveniantur (vide supra), nequaquam fide non dignum esse habendum, atque Papebrochium nullis firmis argumentis adjutum priorem partem libelli contendere aetate esse posteriorem.
